

"Hem siz birer perde yaratılmışsınız, tâ güzelliği görülmeyen zahirî çirkinlikler size isnad edilip, Zât-ı Mukaddese-i İlâhiyenin tenzihine vesile olasınız." Evladı öldürülen bir kişinin isyan etmesini nasıl değerlendirebiliriz?

Kainatta olan biten hadiselerin büyük bir kısmı insanın arzu ve hevasına uygun değildir. Mesela kar ve soğuk nefsin hoşuna gitmez, yaz gelse sıcaklık biraz fazla olsa nefis yine hoşlanmaz. Bu noktadan baktığımız zaman heveslerimiz ve arzularımızın çok az bir kısmı ile karşılaşp memnun kalırız. Bu da nefsin sürekli şikayet ve tahkirine sebebiyet veriyor. Allah bu şikayet ve tahkirin yüzünü ve yönünü çevirmek için sebepleri araya koymuş.

Yani insanların hevasına uygun düşmeyen bir hadise vuku bulduğu zaman, insan o hadisenin gerçek faili olan Allah'a değil de, ona vesile olan sebebe tahkirini göndersin.

Evet, Allah bazı hikmetlerinden dolayı dünyada zıtları cem etmiştir. İmtihan gereği bazı zararlı ve çirkin maddeleri yaratmıştır. Sıcak ile soğuk, ışık ile karanlık, iyilik ile kötülük, vs... çok zıtları iç içe ve beraber halk etmiştir. Dünyadaki bu çirkin ve zararlı maddeler ile, isim ve sıfatları arasına da sebepleri koymuş ki, aralarında direkt olarak bir temas görülmesin. Zira Allah'ın izzet ve azameti bu gibi zararlı ve çirkin maddeler ile direkt mübaşeretini kabul etmiyor. Hem de insanların haksız ve yersiz şikayet ve isyanları direkt olarak Allah'a gitmemek için, Allah zahiren çirkin gibi duran o maddeler ile arasına perde olsun diye sebepleri koyuyor.

Mesela ölüm, hastalık, musibet gibi haller, Allah'ın bazı isim ve sıfatlarına zahiren uygun düşmüyor. Aslında bu hallerin içyüzü ve hakikat-i halleri çirkin ve zararlı değildirler, ama insan gibi akli ve idraki sınırlı varlıklar, her zaman bu hallerin hakiki vechesini ve cephesini göremedikleri için, şikayet ve isyan ediyorlar. Şayet bu haller ile Allah'ın kudreti arasına sebepler vasıta olarak girmese idi, şikayet ve isyanlar direkt olarak Allah'a gidecekti, bu da Allah'ın izzet ve gayretine dokunacaktı. İşte sebepler isyan ve şikayetin hedefini şaşırtıp bir nevi paratoner gibi kendi üstüne çekip asıl mercii olan Allah'ı tenzih etmiş oluyorlar.

Mesela, bir anne ve baba çok sevdiği yavrusunu feci bir şekilde kaybetse, Allah'a değil sebeplere kızar, şikayet ve isyan ateşini sebeplerin üstünde söndürür. Bu yüzden Allah sebepleri vasıta olarak araya koymuştur. İnsanın musibet anında musibetin hakiki faili olan Allah'tan gafil olması ve öfkesini sebeplere tevcih etmesi, bu noktadan rahmettir. Yoksa her musibet ve hoş gitmeyen şeyde, isyan ve tahkiri Allah'a tevcih etmek -eliazübillah- ebedi ateşe girmeye bir sebeptir.

Araya perde olarak döşenmiş sebeplere rağmen, insan yine de isyan ve öfkesini Allah'a tevcih ederse, bunun sonu azim bir azap olur. Zira Allah imtihan gereği insana serbestlik vermiş, insan bu serbestlik sayesinde Allah'a en büyük hakaret olan şirk ve küfre bile girebiliyor. İsyân ve sabırsızlık, şirk ve küfürden daha hafif bir cürümdür. Dolayısı ile sebeplerin araya konulması insan iradesini bütünü ile imha etmek için değildir. Lakin isyanların kahir ekseriyeti sebeplere gidiyor. Allah'a giden çok azdır, lakin onunda hesabı pek ağır olacaktır.